

DÜNYA TURİZMİ İÇERİSİNDE TÜRKİYE TURİZMİNİN YERİ VE GELECEĞİ

Ar. Gr. Erdinç TUTAR*

GİRİŞ

Uluslararası turist girişleri ve turizm gelirleri, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra, sürekli olarak bir artış eğilimi göstermiştir. Bu artışta, ülkelerin refah seviyelerinin yükselmesiyle turizme ayrılan kaynakların artırılmasının yanısıra, ülke hakları arasındaki yakınlaşmanın da önemli etkisi vardır.

Genellikle, gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru olan uluslararası turizm hareketi açısından, Türkiye de 1983 yılından itibaren, yeterli düzeyde olmasa da, belirli bir pay almaya başlamıştır. Söz konusu yıldan itibaren ülkemizde uluslararası turist girişleri ve gelirleri artışının iki temel nedeni; ülkede mevcut istikrarlı ortam ve turizmin önemini anlaşılarak gerçekleştirilen çalışmalar olmuştur.

Turizmin, dünyada ortaya çıkan siyasal ve ekonomik olumsuzluklardan en çabuk etkilenen sektörlerden biri olduğu açıktır. Bu çalışmada, Türkiye turizminin dünya turizmi içerisindeki yerinin gelişimi incelenirken, son aylarda çok yakınımızda ortaya çıkan krizin muhtemel etkileri de gözönüne alınarak, gelecekte ülkemiz turizminin durumu da tahminlenmeye çalışılmıştır.

(*) Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Araştırma Görevlisi.

I- DÜNYA TURİZMİNİN GELİŞİMİ

Dünya turizmi ile ilgili istatistikler 1950 yılını başlangıç yılı olarak almaktadırlar. Biz de, bir fikir vermesi açısından, dünya turizm büyüklüklerinin 1950 yılından 1989 yılına kadar geçen 40 yıllık süreçteki değişimlerini vermekle birlikte, dikkatlerimizi son 10 yıllık dönem olan 1980-1989 yıllarındaki gelişmeler üzerinde yoğunlaştıracamız.

A. Turist Sayıları Yönünden Dünya Turizminin Gelişimi

1950 yılında uluslararası turizme katılan kişilerin sayısı 25,3 milyon iken, bu sayı 1980 yılında 284,4 milyona 1989 yılında ise 403,6 milyona ulaşmıştır. Bir başka ifadeyle, uluslararası turist girişleri indeksi (1950 yılı baz kabul edildiğinde) 1980 yılında 1127'ye, 1989 yılında da 1596'ya ulaşmıştır (Tablo 1). Yani, 1989 yılında uluslararası turizme katılan kişilerin sayısı, 1950 yılında uluslararası turizme katılan kişilerin sayısının 16 katıdır.

1989 yılına ait veriler, dünya üzerinde hergün 1,1 milyon kişinin turistik amaçla ülkeleri dışına çıktıklarını göstermektedir.

Tablo 2'den, 1950-1989 arasındaki 10 yıllık dönemler itibariyle dünya turizminin gelişimine baktığımızda; uluslararası turist girişlerinin 1950-1989 döneminde yıllık olarak yüzde 11,7, 1960-1989 döneminde yıllık olarak yüzde 8,3, 1970-1979 döneminde yıllık olarak yüzde 6,1 ve 1980-1989 döneminde yıllık olarak yüzde 3,9 arttığını görmekteyiz.

Bu durum bize, uluslararası turist girişlerinin artış hızının azaldığını göstermekle birlikte, son 10 yıllık dönemin ilk yarısındaki yıllık yüzde 2,3'lük artışın yerini, ikinci yarıdaki yıllık yüzde 5,4'lük bir artışa bırakması da, bir canlanmanın olduğunu ifade etmektedir.

Ülke grupları itibariyle uluslararası turist girişlerini incelediğimizde, Asya ülkelerinin dünya turist girişlerindeki payının 1985 yılında 10 milyon kişiyle yüzde 3,06 iken, bunun hem miktar hem de oransal olarak artarak 1989 yılında 15,4 milyon kişiyle yüzde 3,81'e yükseldiğini görmekteyiz (Tablo 3).

Comecon ülkelerine 1985-1989 yılları arasındaki beş yıllık dönemde gelen turist sayıları (1989 yılı hariç) sürekli artarak 35,5 milyon kişiden 47,9 milyon kişiye yükselirken, turist sayıları girişi yönünden dünya turizmindeki payı da yüzde 10,87'den, yüzde 11,85'e yükselmiştir.

TABLO 1 : Uluslararası Turist Girişleri ve Turizm Gelirlerinin Gelişimi (1950-1989)

Yıllar	Uluslararası Turist Girişleri			Uluslararası Turizm Gelirleri		
	(Bin Kişi)	Yüzde Değişme	İndeks (1950=100)	(Milyon Dolar)	Yüzde Değişme	İndeks (1950=100)
1950	25292		100	2100		100
1960	69296	174,09	274,09	6867	227	327
1961	75281	8,64	297,77	7284	6,07	346,86
1962	81329	8,03	321,69	8029	10,23	382,33
1963	899999	10,66	355,98	8887	10,69	423,19
1964	104506	16,12	413,36	10073	13,35	479,67
1965	112729	7,87	445,89	11604	15,20	552,57
1966	119797	6,27	473,84	13340	14,96	635,24
1967	129529	8,12	512,34	14458	8,38	688,48
1968	130899	1,06	517,76	14990	3,68	713,81
1969	143140	9,35	566,17	16800	12,07	800
1970	159690	11,56	631,64	17900	6,55	852,38
1971	172239	7,86	681,27	20850	16,48	992,86
1972	181851	5,58	719,29	24621	18,09	1172,13
1973	190622	4,82	753,98	31054	26,13	1478,76
1974	197117	3,41	779,67	33822	8,91	1610,57
1975	214357	8,75	847,86	40702	20,34	1938,19
1976	220719	2,97	873,03	44436	9,17	2116
1977	239122	8,34	945,82	55631	25,19	2619,10
1978	257366	7,63	1017,98	68837	23,74	3277,95
1979	273999	6,46	1083,77	833332	21,06	3968,19
1980	284841	3,96	1126,66	102263	22,84	4871,43
1981	288848	1,41	1142,50	104296	1,89	4966,48
1982	286780	-0,72	1134,32	98616	-5,45	4696
1983	284433	-0,82	1125,04	98175	-0,11	4689,29
1984	312426	9,84	1235,76	109812	11,51	5229,11
1985	326435	4,48	1291,18	115008	4,73	5476,57
1986	333993	2,32	1321,07	138683	20,59	6603,95
1987	360073	7,81	1424,23	169512	22,23	8072
1988	392015	8,87	1550,57	194166	14,54	9246
1989	403587	2,96	1596,31	208700	7,49	9938,10

Kaynak : W.T.O., Current Travel and Tourism Indicators, Jan. 1990.

TABLE 2 : Dünya Turizminin Gelişimi (1950-1989)
Yıllık Ortalama Artış (%)

Dönemler	Girişler	Gelirler
1950 – 1959	11,7	13,9
1960 – 1969	8,3	10,3
1970 – 1979	6,1	18,4
1980 – 1989	3,9	8,2
1980 – 1984	2,3	1,8
1985 – 1989	5,4	16,1

Kaynak : W.T.O., a.g.k.

TABLE 3 : Ülke Grupları İtibariyle Dünya Turist Girişleri (1985-1989)
(Bin Kişi)

Ülke Grubu	Maddeler	1985	1986	1987	1988	1989
DÜNYA	Toplam	326435	333993	360073	392015	403578
	Değişim (%)	—	2,31	7,80	8,87	2,94
	İndeks (1985=100)	100	102	110	120	123
ASYA	Toplam	10011	10747	12254	14212	15387
	Dünya Payı (%)	3,06	3,21	3,40	3,63	3,81
	Değişim (%)	—	7,35	14,02	15,97	8,26
	İndeks (1985=100)	100	107	122	141	153
COMECON	Toplam	35484	36537	39829	48416	47851
	Dünya Payı (%)	10,87	10,93	11,06	12,35	11,85
	Değişim (%)	—	2,96	9,01	21,55	-1,17
	İndeks (1985=100)	100	102	112	136	134
AT	Toplam	138198	139097	147984	153695	158634
	Dünya Payı (%)	42,33	41,64	41,09	39,21	39,30
	Değişim (%)	—	0,65	6,38	3,85	3,21
	İndeks (1985=100)	100	100	107	111	114
OECD	Toplam	76164	80097	99913	122472	138984
	Dünya Payı (%)	23,33	23,98	27,75	31,24	34,44
	Değişim (%)	—	5,16	24,74	22,57	13,48
	İndeks (1985=100)	100	105	131	160	162

Kaynak: W.T.O., a.g.k.

Tablo (3)'den incelemelerimize devam ettiğimizde, 1985-1989 döneminde Avrupa Topluluğu ülkelerinin turist girişlerinin 138,2 milyon kişiden 158,6 milyona yükselmesine karşın, dünya turizmindeki turist girişleri payının yüzde 42,33'den, yüzde 39,3'e düşmüş olduğunu görürüz. Bu, AT ülkelerine gelen turist sayıları artış hızının, dünya turizmine katılan turistlerin artış hızından küçük olduğunu göstermektedir. Topluluk karar organları, bu durumu telafi etmek amacıyla 1990 yılını Avrupa Turizm Yılı ilan ederek, özellikle topluluk ülkeleri arasında turizmi canlandırma çabalarına girişmiştir.

OECD ülkelerine yine 5 yıllık aynı dönemde gelen turist sayısı ise, 76,2 milyondan 139 milyona çıkarken, bu ülkelerin dünya turizmindeki turist sayıları yönünden payı da yüzde 23,33'den yüzde 34,44'e yükselmiştir.

B. Turizm Gelirleri Yönünden Dünya Turizminin Gelişimi

Uluslararası turizm gelirleri toplamı 1950 yılında 2,1 milyar dolar civarındayken, bu rakam 1960 yılında 6,9 milyar dolara, 1970 yılında 17,9 milyar dolara, 1980 yılında 102,3 milyar dolara ve nihayet 1989 yılında 208,7 milyar dolara ulaşmıştır. 1950 yılı baz alındığında, uluslararası turizm gelirleri indeksi 1989 yılında 9938,10 olmaktadır. Yani, 1950'den 1989'a kadar geçen 40 yıllık sürede, uluslararası turizm gelirleri 99 kat artmıştır (Tablo 1).

Uluslararası turist girişlerinde son 40 yıllık dönemde görülen yaklaşık 16 kat büyümeye karşın, aynı dönemde uluslararası turizm gelirlerinin 99 kat büyümesi, yabancı turistlerin gittikleri ülkelerde kişi başına yaptıkları harcamaların nominal olarak, yaklaşık 6 kat arttığını göstermektedir.

1989 yılı verileri, dünya üzerinde hergün ülkeleri dışına çıkan 1,1 milyon turistin, günde 571 milyon dolarlık turistik harcama yaptığını göstermektedir.

Tablo 2'ye göre, uluslararası turizm gelirleri toplamı; 1950-1959 döneminde yıllık olarak yüzde 13,9, 1960-1969 döneminde yıllık olarak yüzde 10,3, 1970-1979 döneminde yıllık olarak 18,4 ve 1980-1989 döneminde de yıllık olarak yüzde 8,2'lik artışlar göstermiştir. Verilere göre, 1980-1989 döneminde dünya turizm gelirlerinin artış hızı (uluslararası turizm girişleri artış hızı ile paralel bir şekilde) bir azalma göstermektedir. Fakat, bu 10 yıllık dönemin, ilk yarısındaki

dünya turizm gelirlerinin yıllık artış oranı yüzde 1,8 iken, dönemin ikinci yarısında oranın yüzde 16,1'e yükselmesi olumlu bir işarettir.

Tablo 4'den görüleceği gibi, 1980-1989 döneminde uluslararası turizm gelirlerinden yüzde 50'nin üzerindeki oranlar ile en büyük payı alan kıta, Avrupa kıtası olmaktadır. Fakat, 1980 yılında yüzde 58,83 olan bu pay, dalgalı bir azalışla 1989 yılında yüzde 50,39'a kadar gerilemiştir. Uluslararası turizm gelirlerinden en büyük ikinci payı alan kıta ise, ortalama yüzde 25'lik paylar ile Amerika kıtası olmaktadır. Bu kıtayı da, ortalama yüzde 16'lık payını sürekli artıran Asya kıtası, ortalama yüzde 3,5'lik payını aşağı yukarı koruyan Afrika kıtası ve son olarak da, yüzde 1,42'lik payını son 10 yılda yüzde 2,5'lere çıkarmayı başaran Okyanusya izlemektedir.

Tablo 5'den ülke grupları itibariyle uluslararası turizm gelirlerinin dağılımı incelendiğinde, Asya ülkelerinin 1984 yılında elde ettikleri 4,5 milyar dolar gelirin sürekli artarak 1988 yılında 7,7 milyar dolara ulaştığı görülür.

COMECON ülkelerinin de turizmden bir yılda elde ettikleri gelirler 1984 yılı için 1,6 milyar dolar iken, sürekli bir artışla 1988 yılı için 2,3 milyar dolara yükselmiş, fakat dünya turizm gelirleri içindeki payı yüzde 1,47'den, yüzde 1,19'a düşmüştür.

AT ülkelerinin uluslararası turizmden elde ettikleri gelirler de, 1984 yılında 41,8 milyar dolar iken düzenli bir artışla 1988 yılında 77,1 milyar dolara yükselmiştir. Dünya turizm gelirleri içerisindeki payı da, 1984 yılında yüzde 38,07 iken sürekli artarak 1987 yılında yüzde 41,32'ye kadar yükselmiş, fakat 1988 yılında bir miktar gerileyerek yüzde 39,70 olarak gerçekleşmiştir.

OECD ülkelerinin 1984 yılında uluslararası turizmden elde ettikleri gelir 76,2 milyar dolar iken, bu miktar 1988 yılında 139 milyar dolara kadar yükselmiştir. Aynı şekilde, bu ülkelerin dünya turizm gelirlerinden aldıkları pay da, 1984 yılında yüzde 69,35 iken küçük artışlarla 1988 yılında yüzde 71,57'ye ulaşmıştır.

Son 10 yılda (1980-1989 dönemi) dünya turizm gelirleri ile dünya ihracatının artış hızlarını Tablo 6'dan karşılaştırdığımızda, turizm gelirlerini yıllık olarak ortalama yüzde 8,2 artmasına karşılık, dünya ihracatının yıllık yüzde 4,7 oranında arttığını görürüz. Yani, dünya turizm gelirleri, dünya dış ticaretinden daha yüksek oranda bir büyüme göstermektedir.

**TABLO 5 : Ülke Grupları İtibarıyla Uluslararası Turizm Gelirleri
(1984-1989) (Milyon Dolar)**

Ülke Grubu	Maddeler	1984	1985	1986	1987	1988
DÜNYA	Toplam	109812	115008	138683	169512	194166
	Değişim (%)	—	4,73	20,58	22,22	14,54
	İndeks (1984=100)	100	104	126	154	176
	Toplam	4451	4509	5130	6011	7718
ASYA	Dünya Payı (%)	4,05	3,92	3,69	3,54	3,97
	Değişim (%)	—	1,30	13,77	17,17	28,39
	İndeks (1984=100)	100	101	115	135	173
	Toplam	1622	1721	1903	2262	2328
COMECON	Dünya Payı (%)	1,47	1,49	1,37	1,33	1,19
	Değişim (%)	—	6,10	10,57	18,86	2,91
	İndeks (1984=100)	100	106	117	139	143
	Toplam	41816	44207	56552	70054	77095
AT	Dünya Payı (%)	38,07	38,43	40,77	41,32	39,70
	Değişim (%)	—	5,71	27,92	23,87	10,05
	İndeks (1984=100)	100	105	135	167	184
	Toplam	76164	80097	99913	122472	138984
OECD	Dünya Payı (%)	69,35	69,64	72,04	72,24	71,57
	Değişim (%)	—	5,16	24,74	22,57	13,48
	İndeks (1984=100)	100	105	131	160	182

Kaynak: W.T.O., a.g.k.

Tablo 7'den 1988 yılında dünyanın en çok turizm geliri sağlayan ülkelerine baktığımızda, ilk 5 sırayı A.B.D., İspanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'nin aldığını görürüz. A.B.D.'nin en çok turizm geliri sağlayan ülkeler sıralamasında ilk sırayı almasına karşın, en çok turist girişi olan ülkeler sıralamasında üçüncü sırayı alması dikkat çekicidir. Tam tersi bir şekilde, Fransa'nın turist girişleri sıralamasında birinci sırayı alırken, gelir sıralamasında üçüncü sırayı alması da ilginçtir. Bu durum, yabancı turistlerin gittikleri ülkelerde yaptıkları kişisel harcamaların azlığı veya çokluğu ile, ya da evsahibi ülkenin fiyatlar genel seviyesinin düşüklüğü veya yüksekliği ile açıklanabilir.

TABLO 6: Uluslararası Turizm Gelirleri ve Dünya İhracatı
Turizm Gelirleri İndeks Dünya İhracatı İndeks

Yıllar	(Milyon Dolar)	{1980=100}	(Milyar Dolar)	{1980=100}
1980	102363	100,00	2031	100,00
1981	104296	101,89	2001	98,52
1982	98616	96,34	1878	92,47
1983	99475	97,18	1839	90,55
1984	109812	107,28	1877	92,42
1985	115008	112,35	1900	93,55
1986	138683	135,48	2109	103,84
1987	169512	165,60	2452	120,73
1988	194166	189,68	2793	137,52
1989	208700	203,88	3096	152,11
Yıllık Ortalama	8,2		4,7	

Kaynak : W.T.O., a.g.k.

II- TÜRKİYE TURİZMİNİN GELİŞİMİ

Ülkemizin sahip olduğu turizm varlıkları, uluslararası turizm potansiyeli yönünden oldukça zengindir. Ülkemizin tabiatı ve iklim şartlarının yılın 4 mevsiminde turizme elverişli olmasının yanısıra, tarihi eserler yönünden de pek çok değerlere sahip olması, bu potansiyelin büyüklüğünü oluşturmaktadır.

Ülkemiz açısından, uluslararası turizmin ekonomiye en önemli katkısı, ödemeler dengesine yaptığı olumlu katkılardır. Ayrıca, turizmin sosyal ve kültürel fonksiyonları da vardır.

1930'lu yıllardan bu yana ülkemizde turizmi geliştirmek için çeşitli tedbirler alınmış olmasına rağmen, 1983 sonrasında uluslararası turizm ülkemizde önemli büyüklüklere ulaşmaya başlamıştır.

A. Turist Sayıları Yönünden Türkiye Turizminin Gelişimi

1980 yılında ülkemize 1,3 milyon yabancı turist gelmişken bu sayı, 1982 ve 1986 yıllarındaki gerilemeler hariç, sürekli artarak 1989 yılında 4,5 milyona ulaşmıştır (Tablo 8). 1982 ve 1986 yıllarında görülen turist sayılarındaki gerilemeler ise; çifte rezervasyonlar, yüksek belirlenen fiyatlar gibi ülke içinden kaynaklanan sebeplerle ortaya çıkmıştır.

TABLO 7: Dünyanın En Çok Turizm Geliri Sağlayan Ülkeleri (1980-1988)

Ülkeler	Gelirler (Milyon Dolar)		Girişler (Bin Kişi)		Gelir Sıralaması		Giriş Sıralaması	
	1988	1980	1988	1980	1988	1980	1988	1980
Dünya	194166	102263	392015	284841				
A.B.D.	29202	10058	33875	22500	1	1	3	3
İspanya	16686	6968	35000	23403	2	4	2	2
Fransa	13783	8235	38288	30100	3	2	1	1
İtalya	12399	8213	26155	22087	4	3	4	4
İngiltere	11023	6893	15975	12420	5	5	6	7
Avusturya	8520	6442	16571	13879	6	7	5	5
B. Almanya	8449	6566	13113	11122	7	6	8	8
İsviçre	5615	3149	11700	8873	8	9	10	10
Kanada	4655	2284	15493	12876	9	10	7	6
Hong Kong	4166	1317	5589	1743	10	17	16	22
Meksika	3994	5393	5692	4145	11	8	15	14
Belçika	3438	1810	2700	2200	12	11	25	19
Kuzey Kore	3265	369	2340	976	13	38	27	35
Tayland	3120	867	4231	1847	14	24	17	21
Japonya	2893	644	2146	844	15	29	29	38
Hollanda	2857	1668	3322	2784	16	14	22	15
Avusturalya	2801	967	2249	905	17	21	28	37
Danimarka	2423	1337	1150	995	18	16	38	34
Portekiz	2404	1147	6624	2708	19	19	14	16
Singapur	2399	1433	3833	2311	20	15	18	17
Yunanistan	2396	1734	7778	4796	21	13	13	13
Türkiye	2355	327	3715	921	22	40	19	36

Kaynak : W.T.O., a.g.k.

1980-1989 yıllarını kapsayan son 10 yıllık dönemde ülkemize gelen yabancıların sayısı yıllık olarak ortalama yüzde 16'lık artışlar göstermiştir. Bu dönemde, yıllık en büyük artış 1988 yılında bir önceki yıla göre yüzde 46 artışla gerçekleşmiştir.

B. Turizm Gelirleri Yönünden Türkiye Turizminin Gelişimi

1980 yılından sonra ülkemizin elde ettiği turizm gelirleri (yine 1982 ve 1986 yıllarındaki gerilemeler dışında) sürekli artarak 327 mil-

yon dolardan, 1989 yılında 2,5 milyar dolara ulaşmıştır. 1983 yılına kadar Merkez Bankası kayıtlarından belirlenen uluslararası turizm gelirlerimiz, 1984 yılından itibaren Turizm Bakanlığı tarafından örnekleme metoduyla belirlenmeye başlamıştır.

TABLO 8 : Türkiye'ye Gelen Yabancı Sayıları

Yıllar	Sayılar (Bin Kişi)	Değişim (%)
1980	1285	—
1981	1405	9,34
1982	1392	-0,93
1983	1625	16,74
1984	2117	30,28
1985	2615	23,52
1986	2391	-8,57
1987	2856	19,45
1988	4173	46,11
1989	4459	6,85

Kaynak: Turizm Bakanlığı, **Turizm İstatistikleri Bülteni 1989**.

Turizm gelirlerinin GSMH içindeki payı 1980 yılında yüzde 0,56 iken, bu oran (1986 yılı hariç) sürekli artarak, 1989 yılında yüzde 3,21'e yükselmiştir. Turizm gelirlerinin ihracat gelirlerine oranı 1980 yılında yüzde 11,23 düzeyinde iken, bu oran 1982 yılında yüzde 6,44'lere kadar düşmüş, daha sonraki yıllarda ise dalgalı bir artışla 1989 yılında yüzde 21,99'a ulaşmıştır (Tablo 9).

III- TÜRKİYE TURİZMİNİN DÜNYA TURİZMİNDE YERİ VE GELECEĞİ

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra büyük bir hızla gelişen uluslararası turizmin, ülkemizde de önemli gelişmeler göstermesi ancak 1980'li yıllarda mümkün olmuştur. Bu tarihten sonra elde ettiğimiz turizm gelirleri ve turist girişleri, hem miktar olarak hem de dünya turizmi içerisindeki pay olarak artmıştır.

A. Turist Sayıları Açısından Yeri

Türkiye, 1980 yılında dünyanın en çok turist girişleri olan ülkeler sıralamasında 36. iken, bu sıranın 1988 yılında 19.'luk olduğu görülür (Tablo 7).

TABLO 9 : Türkiye'nin Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı ve İhracata Oranı (Milyon Dolar)

Yıllar	Turizm Geliri	Değişim (%)	GSMH	Payı (%)	İhracat	Oranı (%)
1980	326,7	—	58480,4	0,56	2910,1	11,23
1981	381,3	16,71	59502,4	0,64	4702,9	8,10
1982	370,3	-2,88	54308,7	0,68	5746,0	6,44
1983	411,1	11,02	51570,8	0,80	5727,8	7,18
1984	839,5	104,21	50362,7	1,67	7133,6	11,77
1985	1481,6	76,49	53612,3	2,76	7958,0	18,62
1986	1215,1	-17,99	58526,7	2,08	7456,7	16,30
1987	1721,1	41,64	64428,7	2,67	10190,0	16,89
1988	2355,3	36,85	70454,0	3,34	11662,0	20,20
1989	2556,5	8,54	79622,0	3,21	11627,0	21,99

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Merkez Bankası ve D.İ.E. verileri.

TABLO 10 : Dünya ve Türkiye Turist Girişleri (Bin Kişi)

Yıllar	Dünya Turist Girişleri	Türkiye Turist Girişleri	Türkiye'nin Payı
1980	284841	1285	0,45
1981	288848	1405	0,49
1982	286780	1392	0,49
1983	284433	1625	0,57
1984	312426	2117	0,68
1985	326435	2615	0,80
1986	333993	2391	0,72
1987	360073	2856	0,79
1988	392015	4173	1,06
1989	403578	4459	1,10

Kaynak: W.T.O., a.g.k. ve Turizm Bakanlığı, a.g.k.

Tablo 10'dan görüleceği gibi, ülkemizin turist sayıları yönünden dünya turizminden aldığı pay 1980 yılında yüzde 0,45 iken, bu oran sürekli yükselerek 1988 yılında yüzde 1,06'ya ve son olarak da 1989 yılında yüzde 1,10'a yükselmiştir.

B. Turizm Gelirleri Açısından Yeri

1980 yılında ülkemizin en çok turizm geliri elde eden ülkeler sıralamasındaki yeri 40.'lık iken, 1988 yılında 22.'liğe yükselmiştir (Tablo 7).

Ülkemizin elde ettiği turizm gelirlerinin dünya turizm gelirleri içindeki payının 1980 yılında yüzde 0,32 iken, sonraki 5 yılda sürekli artarak 1985 yılında en yüksek değer olan yüzde 1,29'a ulaştığı, fakat 1986 yılında büyük bir düşüşle yüzde 0,88'e gerilediği ve nihayet izleyen yıllarda düzgün bir artışla 1989 yılında yüzde 1,23'e kadar yükseldiği görülmektedir (Tablo 11).

TABLO 11 : Dünya ve Türkiye Turizm Gelirleri (Milyon Dolar)

Yıllar	Dünya Turizm Gelirleri	Türkiye Turizm Gelirleri	Türkiye'nin Payı (%)
1980	102263	327	0,32
1981	104296	381	0,37
1982	98616	370	0,38
1983	98175	411	0,42
1984	109812	840	0,76
1985	115008	1482	1,29
1986	138683	1215	0,88
1987	169512	1721	1,02
1988	194166	2355	1,21
1989	208700	2557	1,23

Kaynak: W.T.O., a.g.k. ve Turizm Bakanlığı, a.g.k.

C. Türkiye Turizminin Gelecekte Dünya Turizmindeki Yeri

1980-1989 arasındaki yılları kapsayan son 10 yılda, Türkiye'nin dünya turist girişleri içerisindeki payını (dünya turist girişlerindeki artış ve azalışlara rağmen) artırdığını görmekteyiz. Oysa aynı pay artırma olayını, doğrusal bir trend şeklinde turizm gelirlerimiz açısından görememekteyiz. Dünya turizm gelirlerinin azalma eğilimi gösterdiği bazı yıllarda (1983 yılı) ülkemiz turizm gelirlerini artırmışken, bazı yıllarda da (1986 yılı) dünya turizm gelirleri büyük bir artış göstermişken ülkemiz turizm gelirleri aynı ölçüde artmak bir yana, önemli sayılabilecek oranda gerilemiştir.

malıdır. Turizm yatırımcılarına uygun krediler verilmesi, iç turizmin canlandırılması, yabancı turistler için daha elverişli şartların sağlanması gibi tedbirler alınabilir. Bu tür iyileştirmeler sayesinde, ülkemiz sahip olduğu zengin turistik değerler ölçüsünde dünya turizminden hak ettiği payı ileride alabilir.

* Makale, Körfez Savaşı'ndan önce kaleme alınmıştır.